

Indlæg på årsmødet i Sangens Hus 2024

Mine oldeforældre voksede op i slutningen af 1800-tallet. Statens mål med dem og deres generationers opdragelse, var at gøre dem til gode kristne. Masser af sange i salmebogen understøttede projektet. Deres børn – mine bedsteforældre – blev opdraget til at være gode danskere. Efter tabet af Sønderjylland i 1864 måtte indad vindes, hvad udad var blevet tabt. Skolebørnene lærte historie og retskrivning. Og de sang fra salmebogen og højskolesangbogen – med vægt på opbyggelige sange om dansk kultur og historie. Johannes V. Jensens, *Hvor smiler fager den danske kyst*, med den sigende sætning, ”Hvad hånden former er åndens spor”, er nok blev sunget ved mange lejligheder.

Mine forældre, som kom i skole under anden verdenskrig, blev også opdraget til at være gode danskere. Men i løbet af de kommende årtier blev statens mål med dens borgere i stigende grad at gøre dem til gode demokrater. Krigens rædsler fik dens efterkommere til at tænke i demokrati som en bastion for fred.

Selv kom jeg i skole i slutningen af 60'erne. Spanskrøret var afskaffet, og der var ingen tvivl om, at det vi børn og elever skulle lære, var knyttet til demokratiet. Vi skulle opdrages til at være gode demokrater. Vi måtte ofte selv vælge, hvad vi ville læse og synge. Statens mål var en stærk velfærdsstat – forankret i et demokrati – som kom ind med skolemælken. Vi havde elevråd og klassens time. Vi sang fra alle sangbøger. Og vi sang sange om frihed og om at være en del af en international verden. Sange, der støttede os både i at være demokrater og verdensborgere.

Da mine børn begyndte at gå i skole op imod 00'erne, var staten ikke længere så sikker på, hvad den ville med sine borgere – ud over at de skulle være gode til at realisere sig selv.

”Du er din egen lykkes smed, men vi stiller en skole og samfundsinstitutioner til rådighed for dig, som – hvis du har lyst – gør, at du kan realisere dit iboende potentiale fuldt ud”. Du har ansvar for din egen læring. Lidt senere i deres skoleforløb kom der lidt mere på, da det viste sig, at mange andre lande var meget bedre til matematik og til at læse end danske børn.

Siden da har vi målt alt, hvad der kan måles, så vi ved, om vi kan slå kineserne. For det blev et mål: Vores børn skal være dygtigere end børnene i Kina. Og NB: Husk i øvrigt at vaske hænder og holde afstand. Det lærte de og vi alle her til sidst.

...

Den bevægelse, som jeg her har beskrevet, fra gode kristne, over gode danskere og gode demokrater, til jeg-fokuserede individer, der kan realisere sig selv – og er klogere end kineserne – er samtidig en bevægelse mod en opløsningstid. En tid, hvor natur, fællesskaber og værdier er mørnet. En tid, hvor individualismen har vundet på bekostning af medmenneske og fællesskab.

Min generation – og især mine børns generationer – har lært, at de først og fremmest beror på sig selv. Det har betyder enorm frihed, men også tab af fællesskab og sammenhæng. Resultaterne er mange. Stigende polarisering, demokratisk underskud, naturkriser, trivselskrise og øget ensomhed. For blot at nævne nogle af problemerne.

Nu skriver vi 2024. Vi kan fejre 10-års-jubilæum i Sangens Hus. Det gør vi med det udgangspunkt, at vores vigtigste opgave – ud over at fremme sang for sangens egen skyld – er at være med til at adressere de store samfundsudfordringer. Det gør vi først og fremmest ved at være med til at vise, hvordan sang kan bidrage til **fællesskab**.

Mennesker, der synger sammen, hører sammen. Sang hjælper os med at blive dygtigere til at lytte til hinanden, hvilket er en væsentlig forudsætning for at kunne indgå i et fællesskab; vide hvad der skal til for at være en del af noget, der er større end en selv. Samtidig kan man gennem sangen opleve, at ens egen stemme bliver så meget bedre, når den bruges sammen med andre. Sang hjælper os til forstå, at vi beror på hinanden, men sang giver os også redskaberne til at kunne relatere os til andre. Et andet begreb for det samme er dannelse. Hartmut Rosa taler om resonans; om, at vi skal kunne åbne os, så det andet menneske kommer til at stå og vibrere ind i os. På samme måde som en stemmegaffel forestiller jeg mig. Det at kunne relatere sig til andre er et håndværk, der kan læres, men resultaterne er ikke særlig nemme at måle kvantitativt og indgår ikke i Pisa-undersøgelsen. Måske er det derfor sang, kultur og kreativitet ikke har særlig gode vilkår i dag.

Det må vi hjælpe hinanden med at lave om.

En fødselsdagsfest for en 10-årig drejer sig ikke mindst om at fejre det, der skal komme.

Vi vil senere i dag bede jer alle rykke frem til 2029 og tænke på, hvad Sangens Hus og sangkulturen i Danmark kan fejre til den tid. Hvad har vi opnået i 2029 i den bedste af alle verdener? Hvad kan vi sige i festtalerne på vores 15-års-fødselsdag?

Vi har de sidst 10 år lagt nogle spor ud for arbejdet. Spor, som fortsætter.

For det første har vi etableret et Videnscenter for sang, som i princippet kan opsamle og formidle al den viden, som findes om sang. Det kan vi **kun** gøre sammen med alle de vidensinstitutioner, som arbejder inden for feltet. I Danmark og i verden. Derfor vil og skal vi række endnu mere ud til forskningsmiljøerne. Vores bidrag skal være at bygge broen til praksis. Hjælpe med at viden om sang hurtigst muligt omsættes til praksis. Vores opgave skal også være at hjælpe nye sangpraksisser frem, som kan levere ny viden til forskningsmiljøerne. Gennem følgeforskning og grundforskning. Hvordan bliver vi endnu bedre til det? Vi må fx lære af European Choir Games. Og vi kan helt sikkert lære af Alle Kan Synge. Vi er selv værter for Nordisk Sangsymposium i 2026, hvor forskere og praktikere fra Norden – og måske også resten af verden – mødes for at drøfte de nyeste erfaringer med sang.

For det andet skal Sangens Hus være en fortæller for sang. Vi har f.eks. givet input til fagbeskrivelsen i sang og musik i den nye læreruddannelse. Vi er i gang med at udarbejde input til sang i den nye pædagoguddannelse. Vi har udarbejdet input til trivselskommissionens arbejde og forklaret dem, at hvis spørgsmålet er, "Hvordan fremmer vi trivslen?", så er en stor del af svaret: Mere sang. Der er fortsat en lang vej at gå, inden beslutningstagerne forstår, hvad sang kan gøre i forhold til at understøtte de menneskelige relationer. Vi skal blive endnu bedre til at udvikle en platform, som samler de mange forskellige sangaktører til at finde en fælles stemme og vej ind i beslutningsprocesserne.

Det tredje spor er sangkraftcentrene. Sangens Hus skal understøtte et netværk af sangkraftcentre. 28 har vi nu – spredt over hele landet. Sangkraftcentrene er små syngende huse, der bygger bro mellem de forskellige lokale sangaktører på tværs af sektorer.

På tværs af kultur-, skole-, uddannelses-, sundhed- og ældresektor. På tværs af det offentlige og det civile samfund. Og somme tider også den private sektor. Sangkraftcentrene er en slags moderne fælled, hvor forskellige aktører kommer sammen og udvikler nye sangtiltag. I det arbejde skal vi lægge til. Ikke tage noget fra andre.

I de kommende år skal vi blive endnu bedre til at understøtte sangkraftcentrene i at være en fælled, der er med til vise, hvordan vi udvikler fremtidens velfærdssamfund gennem et samarbejde mellem det folkelige og det offentlige. Mellem det civile samfund, det offentlige og det private. Det kan være sangkraftcentrene, som er med til at bringe det lokale korliv ind i folkeskolen. Det kan være sangkraftcentrene, som er med til at sætte sangterapeuterne i spil i forhold til ældresektoren. Det er sangkraftcentrene, som kan være med til at sikre forståelsen af, at kultur er en løftestang for øget sundhed og trivsel. Det er sangkraftcentrene, som kan være med til at udvikle et nyt valgfag om sang og musik i folkeskolen, sådan som man f.eks. har gjort i Guldborgsund kommune. En stærk inspiration bliver friskolernes og efterskolernes arbejde med frivillighed er jeg sikker på.

Det fjerde spor Sangens Hus fortsat vil være med til at lægge, er et uddannelsesspor. Måske kan vi kalde det et akademispør. Et spor, som er kendetegnet ved, at vi uddanner andre til at blive endnu bedre til at bruge sang i deres fag. I projekterne Sangglad, LYD PÅ, SANS og Sang Bevægelse og Læring har vi uddannet pædagoger, dagplejere, frivillige og lærere til at bruge sang mere og bedre. Vi træner trænerne. Det vil vi fortsat gøre inden for folkeskoleområdet, hvor vi sætter fokus på morgensang. Ikke sådan at vi kommer til at stå på gulvet rundt om på landets folkeskoler, men ved at vi hjælper med at uddanne og efteruddanne dansklærere, matematiklærere og musyklærere til at kunne indgå i et morgensangsteam. Derudover er vi i gang med en satsning på sundhed og sang. Vi vil efteruddanne korledere i at kunne lede sundhedssang, så det bliver muligt at etablere sundhedskor overalt i landet.

Med de tiltag – og gerne mange flere sammen med jer – vil vi fortsætte med at sætte sang på dagsordenen. Målet er mere sang for sangens egen skyld. Men målet er også at være til nytte. Først og fremmest ved at understøtte fællesskaber, der forpligter og forbinder. Og dermed modvirker ensomheden og forestillingen om, at jeg er min egen lykkes smed. Vi er hinandens lykkes smede. Det hjælper sang os med at indse og med at kunne. Sang får os til at kigge op.

Mine oldeforældre lærte, at de skulle være gode kristne. Mine bedsteforældre, at de skulle være gode danskere. Mine forældre og min egen generation lærte, at vi skulle være gode demokrater. Mine børn, at de skulle realisere sig selv og huske at vaske hænder. Jeg håber, at mit barnebarn vil vokse op i et samfund, hvor hun lærer at være en god 'fællesskaber. En god medborger.